

KAITSTUD DOKTORITÖÖD

4. veebruaril kaitses Janek Kraavi Tartu Ülikoolis eesti kirjanduse erialal doktoritöö „Transgressioon ja transgressiivsuse poeetika eesti nüüdiskirjanduses“. Juhendaja oli professor Arne Merilai (TÜ), oponent kaasprofessor Mart Kuldkepp (Londoni ülikooli kolledž, Ühendkuningriik).

Keelud ja piirangud on tänapäeval inimkogemust painav globaalne probleem. Sotsiaalsete normide muutumine iseloomustas sajandivahetuse ühiskonna-

elu, kuid on aktuaalne ka praeguste poliitiliste, tehnoloogiliste ja esteetiliste arengute kontekstis. Doktoritöös käsitletakse ühiskonnas ja kunstis esinevat ambivalentset suhet piiridesse ja normidesse transgressiooni mõiste kaudu. Transgressioon on sotsiaalsete või kultuuriliste keeldude rikkumine, lubatu või sündsa piiridest üleastumine. Väitekirja sissejuhatuses tutvustatakse transgressiooni teoreetilist ja kultuuriajaloolist konteksti (tabu, patt, sotsiaalne norm), peatutakse kunstilise sõnakasutuse ja seaduse kokkupuutel ning ilusa ja inetu suhetel. Töö teises osas ana-

lүүsitakse transgressiivsuse poeetikat eesti nüüdiskirjanduses. Probleemiasetus lähtub taasiseseisvusaja eesti kirjanduses aset leidnud muutustest, mille ühe tunnuseks nähti varem eesti kirjandust määratlenud seksuaalse, poliitilise ja religioosse tabu kadumist. Nõnda domineerivad alates 1990. aastatest mitme autori (Kaur Kenderi, Peeter Sauteri, Kivisildniku jt) loomingus sotsiaalse tegelikkuse kujutamisel teemad, nagu pornograafia, sõltuvuskäitumine, vägivald ja usurüvetus, poliitiliselt provokatiivne käitumine, hullumeelsus, enesetapp jne. Need on kultuuris maha vaigitud või keeldudega reguleeritud nähtused, mistõttu nende kasutamine kunstiteose ainesena tõstatab üldisemaid küsimusi kunsti moraalsusest ja esteetika piiride ületamisest.

Töös analüüsitakse transgressiivse nüüdiskirjanduse väljendusvahendeid ja keeleprobleemi, aga samuti keelust ülestastumise sotsiaalseid tähendusi ja kujundiloome eripära. Neid eesmärke arvestades on väitekiri omalaadne pikaks veninud kaitsekõne reeglite rikkumist kujutavale kirjandusele ja kunstile, mida vaatamata vastuolulistele reaktsioonidele võiks kontekstiteadlikumalt mõtestada ja heatahtlikumalt lugeda. (<http://dspace.ut.ee/handle/10062/76096>)

7. märtsil kaitstes Kikee Doma Bhutia Tartu Ülikoolis folkloristika erialal dok-

toritöö „Mythic history, belief narratives and vernacular Buddhism among the Lhopos of Sikkim” („Sikkimi lhopode müüdiline ajalugu, usundilised jutud ja rahvapärane budism”). Juhendaja oli professor Ülo Valk (TÜ), oponent dr Davide Torri (Università di Roma La Sapienza, Itaalia).

Väitekiri käsitleb Indias Sikkimis elavate lhopode ühiskondlikku, poliitilist ja majanduslikku elu, sellega seotud identiteediprobleeme ning suhteid usundiliste tavade ja kujutelmadega. Analüüsitud on lhopode rahvausundit, mille keskmes on inimeste suhted ja suhtlemisviisid üleloomulike jõududega. Põhjalikult on käsitletud lhopode müüdi põhist ajalugu ning nende usundiliste juttude repertuaari suhetes teiste etniliste rühmade uskumuste, rituaalide ja kultuuritraditsioonidega. Palju uskumusi levib hoiatusmuistendite kaudu, mida toetavad nii kogukondade sees kui ka neist väljapoole edasi antud müüdid ja ajaloolised motiivid. Lisaks on väitekirjas uuritud teisi suulisi pärimusi, nagu isiklikud eluloolised jutustused ja memoraadid, samuti kohalikke rituaale.

Töö aluseks on välitöödel kogutud materjalil ja žanrianalüüsil põhinev lähenemine usundile, milles võib näha nii muutusi kui ka järjepidevust ja milles põimuvad eri kogukondade vaatepunktid. (<http://dspace.ut.ee/handle/10062/76647>)